

DE GESTREEPTE MUISSPIN *HAPLODRASSUS DALMATENSIS* (L. KOCH) IS NIET ZELDZAAM OP DE VELUWE (ARANEAE: GNAPHOSIDAE)

Jinze Noordijk

Wageningen Universiteit, Leerstoelgroep Natuurbeheer en Plantenecologie, Postbus 47, 6700 AA Wageningen
(Jinze.Noordijk@wur.nl)

ABSTRACT

The ground spider *Haplodrassus dalmatensis* is shown not to be rare in the Veluwe, province Gelderland (Guelre). It is here recorded from three localities. Twenty-seven individuals have been collected in 2003-2005, all in nature reserves. All specimens were collected from low, warm and sparse vegetations. Since *H. signifer*, *H. silvestris* and *H. umbratilis* have been previously recorded in the Veluwe, all indigenous *Haplodrassus* species are now known from this area.

Key words: Dutch records, *Haplodrassus dalmatensis*

In Nederland komen vier soorten voor uit het genus *Haplodrassus* Chamberlin, 1922: de gestreepte muisspin *H. dalmatensis* (L. Koch, 1866), de heidemuisspin *H. signifer* (C.L. Koch, 1939), de bosmuisspin *H. silvestris* (Blackwall, 1833) en de zandmuisspin *H. umbratilis* (L. Koch, 1866) (Van Helsdingen 1999). Dit zijn alle bruingrijs gekleurde soorten, tussen de vier en tien mm groot, uit de familie van de Bodemzakspinnen (Gnaphosidae). Het carapax en abdomen kunnen een tekening hebben, maar zijn vaak egaal gekleurd. *Haplodrassus*-soorten zijn nachtelijke jagers die zich overdag terugtrekken in een behuizing van hun spinnen-zijde. Overigens worden de spinnen uit het verwante genus *Drassodes* (Gnaphosidae) ook muisspinnen genoemd.

De heidemuisspin is zeer algemeen op de Veluwe (Noordijk 2005) en in veel andere gebieden op zandgrond in Nederland (Tutelaers zonder datum). Van de zandmuisspin lijkt het zwaartepunt van het voorkomen de zuidelijke delen van Limburg en Noord-Brabant te zijn (Tutelaers, zonder datum). Van deze spin zijn tot nu toe geen gedetailleerde vindplaatsen van de Veluwe gepubliceerd, alleen in de *Spinnengids* (Noordam 1998) staat deze soort vermeld voor de regio. In 2005 vond ik vijf individuen van deze soort in het heidegebied De Haere (Amersfoortcoördinaten: 186-489). De bosmuisspin is ook een algemene verschijning op de Veluwe. In tegenstelling tot de warmteminnende heide- en zandmuisspin is deze soort juist gebonden aan beboste gebieden (Van der Drift 1951, Noordijk 2005).

Haplodrassus dalmatensis (figuur 1) is de kleinste soort uit het genus; de mannetjes zijn tussen de 4 en 4,5 mm groot en de vrouwtjes tussen de 4,5 en 7,5 mm. Het abdomen is getekend met lichter en donkerder bruine tinten. Behalve door de grootte is de soort makkelijk te onderscheiden van andere muisspinnen door het bekijken van de epigyne en de mannelijke palpen (Noordam 1992 & 1998). Van Hasselt (1885) vermeldt de gestreepte muisspin uit Gelderland, maar het is verder onbekend waar deze waarneming is gedaan.

De afgelopen drie jaar vond ik deze soort op een drietal locaties in deze provincie; alle op de Veluwe. Eén mannetje werd in 2004 en drie vrouwtjes werden in 2006 in het Caitwickerzand (Amersfoortcoördinaten 180/467)

Figuur 1. *Haplodrassus dalmatensis*. Foto: J. Lissner, www.jorglissner.dk
Figure 1. *Haplodrassus dalmatensis*.

gevonden. Dit is een voormalig stuifzandgebied, dat nu vrijwel helemaal is dichtgegroeid met grijs kronkelsteetje (*Campylopus introflexus*). Daarnaast werden er vierentwintig individuen (4 mannetjes en 20 vrouwtjes) in 2004, 2005 en 2006 in het stuifzandgebied het Hulshorsterzand (Amersfoortcoördinaten 177-484, figuur 2) aangetroffen. De vindplaatsen betroffen hier struikheidevegetatie, een plek met kaal zand en een door grijs kronkelsteetje gedomineerde vegetatie. Ten slotte vond ik twee vrouwtjes in het natuurgebied De Haere (Amersfoortcoördinaten: 186/489); een heidegebied met mozaïeken van grazige en mossige vegetaties. Naast de vondsten op de Veluwe duiden ook de andere Nederlandse vondsten erop dat deze muisspin duidelijk thermofiel is (mond. meded. P.J. van Helsdingen). Een studie in de duinen van Denemarken laat zien dat *H. dalmatensis* vooral voorkomt op plekken met veel open stukjes zand (Gajdoš & Toft 2000). In de duinen van België blijkt de soort als adult vooral actief te zijn in open schrale vegetatie, maar de ontwikkeling van juveniel naar adult vindt juist plaats in de bosranden in de nabijheid van deze schrale plekken (Bonte *et al.* 2000). Met de vondst van *H. dalmatensis* op de Veluwe zijn in deze regio nu alle *Haplodrassus*-soorten van Nederland bekend. De soort lijkt wijd verspreid en waarschijnlijk kan ze op meer plekken aangetroffen worden.

Figuur 2. Het Hulshorsterzand; de plek waar de meeste individuen van *H. dalmatensis* werden gevonden. Foto: Jinze Noordijk.
Figure 2. The Hulshorsterzand; the place where most individuals of *H. dalmatensis* were found.

LITERATUUR

- Bonte D., Maelfait J.-P., Hoffmann, M. 2000. Seasonal and diurnal migration patterns of the spider (Araneae) fauna of coastal grey dunes. – *Ekológia* 19, supplement 4/2000: 5-16.
- Drift J. van der 1951. Analysis of the animal community in a beech forest floor. – *Tijdschrift voor Entomologie* 94: 1-168
- Gajdoš P., Toft, S. 2000. Distinctiveness of the epigeic spider communities from dune habitats on the Danish north sea coast. In: *European Arachnology 2000, Proceedings of the 19th European Colloquium of Arachnology, Århus 17-22 July 2000* (Toft, S. & Scharff, N. eds): 223-228. – Århus University Press, Århus.
- Hasselt, A.W.M. van 1885. *Catalogus Araneorum hucusque in Hollandia inventarum*. – *Tijdschrift voor Entomologie* 28: 113-188.
- Helsdingen, P.J. van 1999. *Catalogus van de Nederlandse spinnen (Araneae)*. – *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 10: 1-191.
- Noordam, A.P. 1992. *Gnaphosidae (Araneae) of the Netherlands, drawings, some notes, and some thoughts about antimimicry*. – Eigen uitgave, Leiden.
- Noordam, A.P. 1998. *Spinnengids (Vertaling en bewerking van Roberts, M.J. 1995, Spiders of Britain & Northern Europe)*. – Tirion, Baarn.
- Noordijk, J. 2005. Spinnen van bermen op de Veluwe (Arachnida, Araneae). – *Nieuwsbrief Spined* 20: 29-34.
- Tutelaers, P. zonder datum. *Benelux spider distribution maps*. –
Online: <http://icarus.tue.nl/ptutela/WG//Araneae/SpiBenelux/> (bezoekt mei 2007)